

Ekonomi ve Hukuk Buluşmaları – Bursa

KOBİ'lerin Sürdürülebilirliği ve Güçlendirilmesi için “A'dan Z'ye Türk Yargı Reformu”

23 Mart 2022

Elif Melis Özsoy; Daha İyi Yargı Derneği Üyesi (konuşma deşifre metni)

Çok teşekkür ederim. Herkese tekrardan merhaba. Bu değerli etkinlik vesilesiyle doğup büyüdüğüm Bursa'da tekrardan bulunmak ve ekibimizin gerçekleştirdiği çalışmalarını sizlere aktarabilmek benim için büyük bir mutluluk ve gurur kaynağı. Dolayısıyla her şeyden önce bu serinin gerçekleştirilmesinde emeği geçen herkese çok teşekkür ederim. Reform önerilerimize geçmeden önce size kısaca Daha İyi Yargı Derneği'ni takdim etmek istiyorum.

Daha İyi Yargı Derneği, Türkiye'de hukukun üstünlüğünü geliştirmeyi amaçlayan, Türkiye yargısında var olan ve dünya genelinde de yargı sistemlerinde yaygın olarak gözlemlendiğimiz sorunlara çözümler geliştiren, siyaseten tarafsız bir düşünce kuruluşudur.

Bizler Daha İyi Yargı Derneği olarak Türkiye'nin ileri refah düzeyine ulaşabilmesinin yargı sisteminde iyileştirmeler yapılması yoluyla mümkün olduğuna inanıyoruz. Bu farkındalıkla mesleğinde ileri gelen hukukçular, farklı disiplinlerden akademisyenler, iş insanları ve fikir önderleriyle derneğimiz çatısında buluşuyoruz. Hukukun üstünlüğünü yargının ilerletilmesi yoluyla gerçekleştirmek amacıyla çalışmalar yürütmekteyiz.

Bu kapsamda öncelikle derneğimizin bu zamana kadarki çalışmalarını sizinle paylaşmak isterim. Yargı sistemimiz için en kritik önerimiz aynı zamanda derneğimizin iki bin on iki yılında Yargıda iyileştirme hareketi olarak yola çıkma sebebini oluşturan uyuşmazlıklardaki maddi vakaların, bedellilerin tam ve doğru ifşası ve ibrazı önerimizdir. Bu önerimizin hayata geçirilmesi halinde halihazırda uzun yıllar süren, sayın katılımcıların da bahsettiği gibi yıpratıcı, hukuki süreçlerin üç dört ay gibi kısa süreler içerisinde çözümlenebileceğine inanıyoruz. Bu çalışmadaki ilkelerimiz, bugün sizlerle paylaşacağımız A'dan Z'ye Türk Yargı Reformu çalışmamız içerisinde uyuşmazlıkların yönetimine ilişkin olarak öngördüğümüz birçok öneriye de yol göstermiştir. Bu önerimiz aynı zamanda yargı reformu stratejisi iki bin on dokuz belgesinde hedef sekiz nokta iki altında da yer almıştır.

Derneğimizin en kapsamlı çalışmalarından birisi ise yine A'dan Z'ye Türk Yargı Reformu çalışmamızın çekirdeğini oluşturan fikirlerin yer aldığı üyelerimizin ve TÜRKONFED'in katkılarıyla dernek başkanımız Sayın Avukat Mehmet Gün tarafından kaleme alınan Türkiye'nin Orta Demokrasi Sorunları ve Çözüm Yolu, Yargı, Hesapverirlik ve Temsilde Adalet isimli kitabımızdır. Bu kitap Turkey's Middle-Democracy Issues And How To Solve Them ismiyle de İngilizceye çevrilmiştir.

Bugün sizlere aktaracağımız öneriler, Yargının etkin bir şekilde topluma hizmet vermek amacıyla yapılanması için tasarladığımız sistemin merkezine koyduğumuz bağımsız, tarafsız ve hesap verir. Bir düzenleyici kurum olan Adalet Yüksek Kurumu önerimizin de temelini oluşturmaktadır.

Derneğimiz TÜRKONFED ile iş birliği ile bu öneriyle Anadolu'nun birçok şehrinde düzenlenen konferanslarda iş dünyası ve hukuk dünyasıyla paylaşmıştır ve söz konusu raporlar Yirmi Dört Ekim iki bin on dokuz tarihinde Avrupa Komisyonu ve Birleşmiş Milletler temsilcilerinin konuşmacı olarak katıldığı bir zirveyle uluslararası seviyede tartışmaya açılmıştır. Pandeminin başlaması ile Anadolu'da gerçekleştirilen bu toplantılar webinalar üzerinden Barolar iş birliğiyle devam etmiştir. Derneğimizin bütün çalışmalarına internet sitemizden ve sosyal medya hesaplarımızdan ulaşabilirsiniz. Biz bütün bu çalışmalarımızın paydaşlarımızı ve toplumun kesimiyle paylaşılmasını ve onlardan fikir alınmasının çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Ancak bu şekilde toplumdan kopuk olmayan, gerçekleştirilebilecek ve gerçekten var olan sorunları yanıtlamaya yönelik çözümler oluşturabileceğimize inanıyoruz.

Bu vesileyle herkes çalışmalarımızı incelemeye ve fikirlerini bizlerle paylaşmaya davet ediyoruz. Ve bugün bir araya gelme sebebimiz A'dan Z'ye Türk Yargı Reformu çalışmamız. Bu çalışmamız derneğimizin on yıldır ve az önce bahsettiğim süre gelen faaliyetleri kapsamında belirlenen ilkeler üzerinde pandemi döneminde gerçekleştirdiğimiz uzun ve yoğun çalışmalar sonucunda Mehmet Bey ve Hande Hanım'ın liderlikleriyle resimlerini gördüğünüz ekibimiz tarafından kaleme alınan eserimizden oluşmaktadır.

Belki de sınırimızdan da fark edebileceğiniz üzere yaklaşık iki sene önce biz bu çalışmamıza başladığımızda ikimizin büyük bir kısmı meslek hayatının başındaydı. Bir kısmı stajyer pozisyonundaydı. büromuzda. Şimdi geriye dönüp baktığımda bu durumun bizim için bir avantaj olduğuna inanıyorum ben.

Biz ekip olarak kanaatimce bu çetin meslekte uzun yıllar geçirmediğimiz için bunun verdiği yorgunluk veya hayal kırıklığını daha henüz o denli yaşamadığımız için taze bir bakış açısıyla birtakım ön kabullerde kaybolmadan yaşanan problemlere vizyoner bir şekilde yaklaşabildik diye düşünüyorum. Tabii ki bu durum Mehmet Bey ve Hande Hanım'ın hatırı sayılır tecrübeleri ve uzmanlıklarıyla da birleşince birçok soruna gerçekten yenilikçi ama aynı zamanda gerçekçi sonuçlar, çözümler oluşturabildik diye düşünüyorum.

Benzer şekilde çalışmalarımızın başlarken, diğer ülkelerde var olan sistemleri incelemedik. Öncelikle bunlardan iyi veya kötü bir şekilde etkilenmemek amacıyla, gerçekten bizim ülkemizin ihtiyaçlarına cevap verebilecek en iyi sistem nasıl olmalı sorusundan yola çıkarak buna uygun tasarım ve taslaklar yaratmak istedik.

Bu durumu takiben de iyi veya kötü olarak ayırt edebileceğimiz diğer yabancı hukuk sistemlerini incelediğimiz zaman yirmiyeye yakın ülkeyi inceleyerek hukuk sistemlerini inceleyerek bunların bizim çalışmalarımıza karşılaştırıldığında aslında hazırlamış olduğumuz tasarımların uluslararası standartta olduğunu memnuniyetle gördük.

Hatta bunları da dünyada yargı kurulları isimli webinar serimiz kapsamında yayınladık. Yine YouTube sayfamızdan ulaşmanız mümkündür. Bu sayede bugüne kadar yapılan yargı reformu çalışmalarından farklı olarak biz mevcut korumaya odaklanmak yerine yargı sisteminin topluma kaliteli hizmet verecek şekilde yeniden yapılması için kökten bir çözüm. Nasıl oluşturulabilir diye aslında bembeyaz, tertemiz bir sayfa üzerinden bir sistem kurmak istedik.

Ve önerilerimizi şimdi çok da zamanınıza almak istemediğim için dokuz başlık altında toplayabileceğimizi düşünüyorum. Benim de yer aldığım alt çalışma grubunun çalışmasıyla ortaya çıkan Adalet Yüksek Kurumu birinci önerimiz. Bununla beraber çalışacak, Daimi Hukuk Şurası.

Biz ilk olarak yargının topluma kaliteli hizmet verecek şekilde düzenlemesini sağlamak amacıyla bağımsız, tarafsız ve hesap verir bir düzenleyici kurumun var olması gerektiğini düşündük. Bu amaçla yarattığımız Adalet Yüksek Kurumu da bu sistemin tam merkezine yerleştirdik.

Adalet Yüksek Kurumu veya kısaca AYK mevcut sistemde yer alan ve yargının bağımsızlığı konusunda haklı endişeler getiren HSK'nın hakimler ve savcılar kurulunun tüm yargı sisteminde Hakimler Savcılar ve Avukatlar dahil olmak üzere bütün kurum ve kişilerle düzenleyen toplumun tüm kesimlerini temsil eden, hiçbir kişi, kurum veya zümrenin tek başına nüfuz edemeyeceği ve iç dış denetimler yoluyla hesap verir bir hale getirilmiş olan kurula dönüştürülmesinden ibarettir diyebiliriz.

Biz ayrıca kurumun faaliyetlerinin tüm paydaşlarla sürekli olarak danışan ve tavsiyeler oluşturan tüm yüksek mahkemelerin biraz sonra bahsedeceğim, hukuk meslek birliklerinin ve şu anda bahsetmekte olduğum Adalet Yüksek Kurumu'nun başkanlarından oluşan bir daimi hukuk şurasıyla güçlendirilmesinin önemli olacağını düşünüyoruz. Kurumun yargı hizmetini doğrudan üreten disiplinler kadar meslek disiplinleri kadar, avukatlar, hakimler ve savcılar dışında yargı hizmetlerinden doğrudan etkilenen ve kurumun emellerini gerçekleştirmekte görüşleri alınması gerektiğini düşündüğümüz meslek gruplarından üyelerden oluşması gerektiğini düşünüyoruz. Ve bunun dışında da bu üyelerin seçiminde yine hukuk meslek mensuplarının yanı sıra iş dünyasından, sanayiden üniversitelerden ve dernek ve vakıflardan oluşan paydaşların da temsil edilmesi gibi birçok yenilikçi düşünceye yol açıyoruz. Gördüğünüz üzere bu paydaş dağılımı da herhangi bir grubun diğeri üzerinde etki etmesini engelleyecek şekilde planlanmış.

Aslında bu şekilde HSK'nın şu anda var olan yargı sistemi düzenleyici otorite olarak gerçekleştirdiği görevlere adalet yüksek kurumuna devretmiş oluyoruz. Hakim ve savcının meslek kuruluşu olarak gerçekleştirdiği görevlileri ise tam bağımsız yargısal meslek kuruluşlarına devretmeyi tasarlıyoruz. Bu tam yargı tam bağımsız yargısal meslek kuruluşları, avukatlar dışında aynı zamanda hakim ve savcılarının da ayrı meslek kuruluşlarına sahip olması ve bu meslek kuruluşlarının ana anayasa ile güvence altına alınması anlamına geliyor. Bir diğer yenilikçi önerimiz ise kurulması önerilen Adalet Yüksek Kurumu ve Yargısal Meslek Kuruluşları'nın tüm kararlarının artık yargı denetimine açılması.

Bunun için de mevcut sistemde yer alan Danıştay gibi bir mahkemeden ziyade özel bir yargı yolu olması gerektiğini düşünerek bunun için de Adalet Yüksek Mahkemesi'ni oluşturduk ve mahkemenin üyelerini de kimler tarafından kimler arasından seçilmesi gerektiğine ilişkin detaylı çalışmalar geliştirdik.

Adalet Yüksek Mahkemesi'nin bir üst merci olarak ise anayasal düzenin korunmasının hali hazırda sorumlu olan en yüksek mahkeme olan Anayasa Mahkemesinin görev yapmasını öngördük.

Fakat Anayasa Mahkemesinin mevcut yapılanması içerisinde bu ilave görevleri yerine getiremeyeceğini öngördüğümüzden Anayasa Mahkemesi için de yeni bir yapılanma tasarladık. Bu revizyon kapsamında hem üye sayısını hem daire sayısını arttırdık.

Hem de üyelerin seçim usullerinde bağımsızlık ve tarafsızlığını sağlayabileceğini öngördüğümüz çözümler ürettik. Kurumları A'dan Z'ye değiştirmeye yönelik önerilerimizin yanı sıra Yargının kaliteli hizmet üretmeye, odaklı çalışır hale gelebilmesi için hukuk meslek mensuplarının da bu amaca uygun şekilde yetişmelerini sağlamak eh amacıyla insan kaynaklarına ihtiyacı uygun olarak geliştirmek ve liyakat esaslı olarak değerlendirmek amacıyla avukat, hakim ve savcılar için yeknesak bir performans değerlendirmesi ve kariyer planı sistemi de öngördük.

Mesleğe atamaların ötesinde aynı zamanda yüksek mahkemelere ilişkin atamalarda da yine liyakat ve şeffaflığı esas alan, seçme ve atama kararlarının gerekçeli olarak açık oya ve yargı denetimine tabi tutulduğu hesap verir bir sistem öngördük. Burada yurt dışına da örneklerini gördüğümüz bir mülakat sistemi hayal ettik.

Buna göre yüksek mahkemelere aday olan hakimlerin Amerika'da da buna şahit oluyoruz. Tüm kamuoyuna açık şekilde televizyonda bir mülakata tabi tutularak toplumun da dahiliyetini sağlamayı öngördük.

Düzenleyici bir kurumdan bahsettik. Amaca uygun yetişmiş hukukçulardan bahsettik. Bunlara ilave olarak yargı hizmetinin sunulduğu birimler olan mahkemelerin de yine amaca uygun yapılanmasını sağlamak için kalkınma bölgelerini temel alan bir mahkeme sistemi öngördük

Bu kapsamda uzmanlık mahkemeleri bu yirmi altı kalkınma bölgesindeki merkezlerde toplanırken diğer illerde ise yargı hizmetinin vatandaşlara adli hazırlık mahkemeleri ile götürülmesi önerilmektedir.

Diğer çalışmalarımız kapsamında da bahsettiğim tam ve doğru ifşaya ilişkin çalışmalarımızın ışığında az önce yine katılımcılarımızın da bahsettiği bazı endişeleri cevaplandırmak amacıyla uyuşmazlık yönetiminin de önerdiğimiz sisteme göre reform edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu kapsamda uyuşmazlıkların erken aşamada tespitiyle bütün bilgilerin avukatlara ulaştırılmasıyla aslında Amerika'da veya İngiltere'de daha çok gözlemlediğimiz bu yöntemi bir şekilde entegre ederek yargı kaynaklarını ileriye yönelik planlayarak modern uyuşmazlık yönetim usulleri ve dava öncesinde vakaların tamamen dürüst ifşasıyla ve ibrazı kurallarıyla öncelikle sizin de ifade ettiğiniz gibi sulh ve diğer alternatif çözümlerle uzlaşmayı teşvik etmek ve daha sonrasında eğer yargıya intikal ediyorsa o zaman da bu karmaşık davaların yine de en en geç üç dört ay içerisinde sonlandırmanın mümkün olmasını öngördük.

Son olarak da hukukun üstünlüğünden bahsedebilmek için herkesin hukuk önünde eşit olması gerektiğini değerlendirdik ve bundan yola çıkarak dokunulmazlıkların gerekli olduğu hallerde mahkemelerce verilecek bir istisnai statü olması yasama dokunulmazlığına sahip olan anıların soruşturmasında ise az önce kararların denetimi hususunda bahsettiğimiz Adalet Yüksek Mahkemesi'nin yetkili olması gerektiğini savunmaktayız. Bu kapsamda özetlemek istediğim bütün reform paketimizi aslında. Umarım çok hızlı olmamıştır. Yardımcı olmuştur.